

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพการสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเส้นทางตามแนวคิดกลุ่มคลัสเตอร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยและสถานที่ทำการเก็บข้อมูล ดังนี้

- 3.1 การกำหนดพื้นที่การวิจัย
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การทดสอบเครื่องมือ
- 3.5 ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การกำหนดพื้นที่การวิจัย

พื้นที่ในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของเส้นทางตามแนวคิดกลุ่มคลัสเตอร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ซึ่งประกอบด้วย

(1) ปราสาทหินพิมาย ศาสนสถานในพุทธศาสนานิกายมหายานราวพุทธศตวรรษที่ 16-19 สร้างในรัชสมัยของพระเจ้าสุริยวงศาที่ 1 ศิลปะ แบบบาปวน นครวัด บายน ตั้งอยู่ในอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

(2) พิพิธภัณฑ์ช้างหรือศูนย์ศึกษา ศูนย์เก็บรวบรวมประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับช้าง ข้อมูลเกี่ยวกับช้างและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการคล้องช้างหมู่บ้านช้างบ้านตากกลาง ตั้งอยู่ที่บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

(3) อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ตำบลตาเป็ก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

(4) ธรรมาสันสิงห์ศิลปะญวนบ้านชีทวน ตำบลชีทวน อำเภอเขื่องใน จ.อุบลราชธานี ธรรมาสัน มีลักษณะเป็นรูปสิงห์ยืนเทินปราสาท (ตัวธรรมาสัน) สร้างด้วยอิฐถือปูน ยอดปราสาทเป็นเครื่องไม้ทำเป็นชั้นซ้อนลดหลั่นประดับตกแต่งลายปูนปั้น และลายเขียนสีแบบศิลปะญวนทั้งหลัง สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในปี พ.ศ.2468 โดยช่างชาวญวน และเป็นประติมากรรมที่มีคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นเมืองอุบลราชธานี

ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษาในครั้งนี้พิจารณาจากแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหลักของจังหวัดในพื้นที่อีสานใต้ ซึ่งถือได้ว่ามีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวและสามารถดำเนินงานวิจัยได้

3.1.1 แหล่งข้อมูลในการวิจัย

(1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ประกอบด้วยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แจกแบบสอบถามและการระดมความคิดเห็นในประเด็นของศักยภาพของเครื่องมือในการสื่อความหมายทั้งในแหล่งท่องเที่ยว (On-site interpretation) และนอกแหล่งท่องเที่ยว (Off-site interpretation)

(2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ ความสำคัญ คุณค่า ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ศึกษา แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวคิดการสื่อความหมาย แนวคิดกลุ่มคลัสเตอร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว แนวคิดคุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการวางแผนและพัฒนาการสื่อความหมาย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรในการศึกษาจะจำแนกตามรูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาซึ่งประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) และการระดมความคิดเห็น (Focus group) ซึ่งประกอบด้วย

(1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ประกอบด้วยกลุ่มประชากรเจ้าหน้าที่และผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐ 5 คน เอกชน 5 คนและประชาชนในชุมชน 5 คนในแหล่งท่องเที่ยวที่ศึกษาในแต่ละแห่ง

(2) การแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ตามการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งที่ศึกษาแบบกำหนดความน่าจะเป็น ด้วยเทคนิควิธีการแบบชั้นภูมิโดยการแจกแบบสอบถามแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane ดังนั้นเมื่อนำตัวเลขของจำนวนประชากรทั้งหมดมาคำนวณในสูตรของ Taro Yamane จะได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ ปราสาทหินพิมาย 203.83 คน พิพิธภัณฑ์ช้างหรือศูนย์คชศึกษา หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง 203.56 คน อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง 203.86 คน ธรรมาสันสิงห์ศิลปะปูนปั้นชีทวน 202.02 คน ดังนั้นประชากรกลุ่มตัวอย่างจึงประกอบด้วยนักท่องเที่ยวชาวไทยแหล่งท่องเที่ยวละ 200 คน รวมทั้งหมดเป็น 800 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 แบบสอบถาม (Questionnaires)

ผู้วิจัยจะดำเนินการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เลือกในการศึกษาโดยจะเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 800 คน สำหรับแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แห่ง ของ 4 จังหวัดที่เลือกศึกษา

ทั้งนี้การแจกแบบสอบถามจะนำไปสู่การนำเสนอข้อมูลในประเด็นดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในศักยภาพของเครื่องมือในการสื่อความหมาย ทั้งในแหล่งท่องเที่ยว (On-site interpretation) และนอกแหล่งท่องเที่ยว (Off-site interpretation) ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

- ศักยภาพของเครื่องมือในการสื่อความหมายที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic values)
- ศักยภาพของเครื่องมือในการสื่อความหมายที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ (Historical values)
- ศักยภาพของเครื่องมือในการสื่อความหมายที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าด้านภูมิปัญญา (Scientific values)
- ศักยภาพของเครื่องมือในการสื่อความหมายที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางสังคม (Social values)
- ศักยภาพของเครื่องมือในการสื่อความหมายที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางจิตใจ (Spiritual values)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือการสื่อความหมาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจและซาบซึ้งใจในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเส้นทางกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ เป็นคำถามปลายเปิด

3.3.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และ การระดมความคิดเห็น (Focus group)

จะเป็นการร่วมระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเส้นทางกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาถึงคุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในแต่ละด้าน ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic values) คุณค่าทางประวัติศาสตร์ (Historical values) คุณค่าด้านภูมิปัญญา (Scientific values) คุณค่าทางสังคม (Social values) คุณค่าทางจิตใจ (Spiritual values) ทั้งนี้จะรวมถึงการร่วมกันประเมินประสิทธิภาพของเครื่องมือการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเส้นทางกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ โดยที่เป็นการประเมินและวิเคราะห์ถึงศักยภาพ ปัญหา อุปสรรคต่างๆของเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแต่ละแห่งที่เลือกเป็นกรณีศึกษาในปัจจุบันว่ามีปัญหาอะไรบ้าง จุดอ่อนของเครื่องมือในการสื่อความหมายที่ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าใจถึงความเป็นแก่นแท้และความหมายที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นๆ และท้ายสุดจะเป็นการนำเสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือการสื่อความหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจและซาบซึ้งใจในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเส้นทางกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้

3.4 การทดสอบเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามดังนี้

3.4.1 ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาให้ให้นักวิชาการพิจารณา และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสอบถามในการเก็บข้อมูลจริง

3.4.2 ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาและปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทำการทดสอบ (pre-test) จำนวน 40 ชุด กับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบว่าคำถามสามารถสื่อความหมายตรงตามความต้องการตลอดจนมีความเหมาะสมหรือไม่ มีความยากง่ายเพียงใด จากนั้นจึงนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ในการหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามที่ Nunnally (1978) ได้เสนอแนะเป็นเกณฑ์การยอมรับไว้ว่าค่า Alpha Coefficient มากกว่าและเท่ากับ 0.7 สำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory research) จึงจะสรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือสูง

3.5 ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย

ระยะเวลาที่ทำการวิจัย 1 ปี (1 ตุลาคม 2556 – 30 กันยายน 2557)

แผนการดำเนินงานวิจัย

ตารางที่ 1 แผนการดำเนินงานวิจัย

กิจกรรม	ด.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
	.	.	.	.	.	ค.	ย.	ค.	.	.	.	.
1. รวบรวมเอกสารงานวิจัย เก็บข้อมูลชั้นรองเกี่ยวกับแนวคิดในการวิจัย												
2. การออกแบบเครื่องมือวิจัยและการทดสอบเครื่องมือวิจัย												
3. ลงพื้นที่สำรวจแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แห่งและเก็บข้อมูลการวิจัย แจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา												
4. จัดระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในการหารือเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค												

กิจกรรม	ด.ค. .	พ.ย. .	ธ.ค. .	ม.ค. .	ก.พ. .	มี. ค.	เม. ย.	พ. ค.	มิ.ย. .	ก.ค. .	ส.ค. .	ก.ย. .
รวมถึงแนวทางในการพัฒนาการจัดการการสื่อความหมาย												
5. ประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อความหมาย												
6. ออกแบบโครงร่าง (layout) เครื่องมือการสื่อความหมายที่เหมาะสมกับภูมิทัศน์และคุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม												
7. ผู้อ่านงานวิจัยตรวจสอบงานโครงร่างงานวิจัยฉบับสมบูรณ์												
8. จัดทำรูปเล่มสมบูรณ์												
9. นำเสนอผลงานวิจัย												

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติจากแบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้ง 800 คนเกี่ยวกับศักยภาพของเครื่องมือในการสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยจะใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (SPSS for windows) ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยระดับการแปลผลจากแบบสอบถามจะใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแบบ Likert ซึ่งจะแบ่งมาตราส่วนออกเป็น 5 ลำดับคือ

ความหมาย	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2

น้อยที่สุด 1 คะแนน

ในการวิเคราะห์ระดับศักยภาพของเครื่องมือในการสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอีสานใต้ จะใช้เกณฑ์คะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00	ระดับศักยภาพมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20	ระดับศักยภาพมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40	ระดับศักยภาพปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60	ระดับศักยภาพน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80	ระดับศักยภาพน้อยที่สุด

3.6.2 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนจะเป็นการการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่อการวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูล พร้อมทั้งบรรยายให้เห็นถึงคุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเส้นทางกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ รวมถึงศักยภาพของเครื่องมือการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจะนำไปสู่แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือการสื่อความหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจและซาบซึ้งใจในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเส้นทางกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้